

Tatár Antal

Tanyasi iskolák

A közelmúltban újabb kulturális értékkel gazdagodott Hajdúböszörmény települési értéktára. A nemzeti érték megnevezése: „Tanyasi iskolák Hajdúböszörmény külterületein”.

A TANYAVILÁG KIALAKULÁSA

A Hajdúböszörményhez tartozó határt 1778-ig földközösségi rendszerben művelték. 1778–1883 között felmérték és véglegesen megállapították az egyes telkek után járó földek használati jogát, elkülönítették a közösségi erdőket, legelőket, amelyek ezen túl is köztulajdonban maradtak. A XIX. század közepétől a telkek után járó földek polgári értelemben vett magántulajdonná váltak. Ekkor még a határ különböző részeit fordulókénszerrel művelték. Az első tagosítás 1841–1889 között történt. Ez tette lehetővé az önálló tanyagazdaságok, a modern kisparaszti mezőgazdálkodás kialakulását. A közösségi földek jelentős része is felosztásra került a birtokosok között, azonban a többi hajdúvárosához hasonlóan itt is megmaradtak a pusztai legelők, valamint a közös erdők a XX. század közepéig. A Hajdúságban lényegesen későbbre tehető a tanyavilág kialakulása, mint az Alföld más területein. A határhasználat és a gazdálkodás rendjén kívül, a tanyarendszer kialakulására hatással volt a településrend is. Györfly István településtörténeti kutatásaiban, a két bel telkes városok vonatkozásában tett megállapítása alapján, a tanyák akkor kezdtek létrejönni, amikor az ólas és szérűskertek igás és kezes jószágait kitelepítették az örök tulajdonú szántóföldekre. A hajdúságban tanyákat a közös használatú földterületek felosztását és a

Fotó: a gyűjteményből

tagosítást követően a XIX. század végén kezdenek el építeni. Igazi tanyákat a módosabb gazdák hoztak létre, tömeges kiköltözésekre a XX. század elején, illetve az I. világháború után került sor. 1920-as népszámlálási adatok szerint a város lakóinak száma 28706 fő, amelyből 7603-fő a külterületeken (tanyákon) élt. Hajdúböszörmény külterületeinek tekintetében hasonló problémákkal kellett szembenézni az 1900-as évek elején, mint országsgazerte. A kiterelvényesített tanyavilágban a 6-év feletti lakosság jelentős része analfabéta vagy mélyen aluliskolázott volt. 1910-1920 között mintegy 30%-kal növekedett a külterületeken élő iskolaköteles korosztály létszáma.

KLEBELSBERG KUNÓ (1875-1932) KULTUSZMINISZTER NÉPISKOLAI PROGRAMJA

Az 1920-as évek kultúrpolitikájának fontos része volt a közoktatás ügye, amelynek alapelmévé vált a tanyasi vándor- és népiskolák építése, szervezése.

Az 1921. évi 30. törvény elrendelte minden 6. életévét betöltött gyermek kilenc tanéven át történő iskolába járását, 6–12 éves kor között mindennapos népiskolába, 12–15 éves kor között ismétlődő népiskolába. A törvényt nem teljesítő szülők számára súlyos büntetést helyeztek kilátásba.

Az 1922-ben kiadott miniszteri rendelet értelmében megszerzésre került a vándortanítói intézmény. Tanyavidékeken vándortanítók alkalmazását szorgalmazta a rendelet. Helyi illetékességre bízta a tanításra alkalmas helyiség, a taneszközök és a tanító szolgálati lakásának biztosítását. 1949-ig működtek az országban vándortanítók.

Fotó: a gyűjteményből

Klebsberg kultúrpolitikájának fontos eleme volt a magyar lakosság műveltségi szintjének emelése. A kultuszminiszter nem tartotta elegendőnek, ha a nép éppen csak megtanul írni, olvasni és számolni, a félműveltséget rosszabbnak tartotta a tudatlanságnál. A tömeges műveltségi szintjének és kulturáltságának emelését, népiskolák felállításával és az iskolán kívüli népművelés megszervezésével

kívánta megvalósítani. 1926-tól óriási népiskolai program bontakozott ki, ebben az évben törvény is született a „mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló népiskolák építéséről és fenntartásáról”.

Az országot 5 km sugarú körökre osztották, a törvényhatóságokat illetve a földbirtokosokat kötelezték, hogy népiskolákat állítsanak. Az Alföld elszórt, az iskolától távol, tanyákon élő közel egymillió ember számára 1925-1932 között 5000 népiskolai tanterem és tanítólakás épült fel az országban.

Nagyszabású program indult 1927-ben az iskolán kívüli népművelés elterjesztése céljából. Az ország 6 éven felüli lakosságának 12%-a nem

tudott írni és olvasni, voltak országgrészek, ahol ennél lényegesen rosszabb volt a helyzet. Önképző egyesületek létrehozását tervezték, ahol a felnőtt lakosság megtanul írni-olvasni. A reformok megvalósítása számos akadályba ütközött: a törvényhatóságok és a földbirtokosok nem igazán támogatták a törekvéseket. A minisztérium szankciókkal próbálta irányítani a reformok megvalósítását.

Sokan azok közül is ellenálltak, akik számára kitáplálták a programot. Szegényparasztkok és munkásszülők sokaságát kellett megbüntetni, mert gyermekeiket nem járatták iskolába. Az indok mindig ugyanaz volt, a szegénység: télen ruhája nem volt a gyerekeknek, amiben iskolába járhatott volna, nyáron pedig segíteni kellett a ház körül vagy a földeken.

TANYASI ISKOLÁK A BÖSZÖRMÉNYI HATÁRBA

A Magyar Statisztikai Közlemények 1910 és 1920 évi adatai alapján a város külterületein (tanyákon) élők körében nagyon magas volt az írástudatlanok száma. Összevetve az országos átlaggal a bősörményi tanyavilágban élő 6 éves kor feletti analfabéták arányát, megállapítható, hogy nagyságrendekkel meghaladja azt. A rendkívül magas írástudatlanság és a tanyán élő iskoláskorúak oktatása, miként az ország más területein, így Hajdúböszörmény vonatkozásában is komoly megoldandó feladat elé állította a döntéshozókat.

A város elemi iskolái az 1900-as évek elején súlyos tanteremhiánnyal, a tanyavilágban pedig épülethiánnyal küzdöttek. A várostól távolabb eső tanyákról hatalmas távolságokat kellett megtenni a tanulóknak, hogy eljussanak nap, mint nap az iskolába. A külterületeken élők jogos óhajai volt, hogy a tanyavilág gyermekei részére egyes távoli határrezeken iskolák épüljenek.

Az első nem hivatalos tanyasi iskola a Réten létesült, ahol ekkor képesítés nélküli tanítottak. A magánjellegű iskola után 1922 novemberétől egy törvényesen működő intézményben kezdődött el a tanítás, a tanya 422. szám alatti épületben (Bárony iskola).

A város és az egyház a tanyasi iskolák ügyében közös bizottságot állított fel a tanfelügyelet bevo-

násával, amely újabb tanyasi iskolák létesítését tűzte ki célul. A megállapodás szerint a helyről mindenütt a város gondoskodik, az iskolák fűtéséről, az épületek karbantartásáról, a tantermek berendezéséről és tanerővel történő ellátásáról pedig az egyház. Az első hivatalos tanyasi iskola 1921-ben Bodán nyitotta meg kapuit. Tehát 1921-től református iskola működött Bodán, 1922-től a Rét I (később Bárony iskola), 1923-tól a Rét II. református (Rókaháti) iskola.

1925 szeptember 30-án dr. Beninthe Arthur miniszteri tanácsos és Vasady Lajos hajdúmegyei királyi tanfelügyelővel vasúton Hajdúnánás felől érkezett a város határába, a vidi állomáson leszállva találkozott bősörményi elöljáróival, hogy a létesítendő tanyasi iskolák ügyében terepbejárást tartssanak. A város részéről a polgármester és a mérnök, a református egyház képviselőiben pedig az iskolaszéki elnök vett részt a találkozón. A delegáció a

többnyire nád fedéssel és agyag padozattal. A Klebsberg program idején modern típustervek alapján, téglafalakkal, vörösfényű tetőszerkezettel és fa padlózattal, hatalmas ablakokkal, bádoglemez tetőfedésű, a kor építészete szerint modern iskolák épültek. Az iskolához tartozott a tanítói szolgálati lakás, amely 2-3 szobából és kamrából állt. Külön épület volt a tüzelőtároló, az állatok tartására ól. Ezeket az iskolákat a bősörményi határban helybéli iparosok építették, mindenki melegezésére. A téglát mindenütt a helyszínen vették, iskolánként száztízert. Az alapanyagot a város biztosította. Az épületek többnyire egy tantermesek voltak, csupán néhány iskolában volt két tanterem. A tanterem berendezése rendkívül puritán volt, de a kor követelményeinek megfelelt: iskolapadok, tábla, szekrény, tanítói katedra, valamint a terem fűtését szolgáló kályha volt az alapfelszereltség. A falakat csupán néhány egyszerűbb szemléltetőeszköz díszít-

Fotó: a gyűjteményből

Vidi-földet járta be ideális iskolahelyek kijelölése céljából. A szemléltető bizottság megállapodott abban, hogy új iskolákat építenek a Hármasháti, a Rókaháti és a Viden. Ezen előzményeket követően került átadásra 1926-ban a Rét III. református (Bakóháti) és a Hármashalmi katolikus iskola, valamint a Rókaháti iskola új épülete. A Klebsberg tanyasi iskolai program idején épült 1926-ban a Vid- pusztai tanyasi iskola is, amely ebben az időben nem tartozott Hajdúböszörmény közigazgatási területéhez. 1930-ban létesült a görög katolikus fenntartású Dedóháti iskola a 35-ös út mellett. 1939-ben újabb négy iskola épült a tanyavilágban: Hajdúböszörmény-Zelemér Állami Népiskola, Hajdúböszörmény-Hatlyukú-hídi Állami Népiskola, Kispród I. (Vándor iskola) és a Hajdúböszörmény-Vidi Állami Népiskola. 1948-tól a tanyasi iskolák állami fenntartás alá kerültek. A fenntartó váltásokkal változtak a tanyasi iskolák nevei, sok közülük valamelyik bősörményi iskola tagintézményévé vált. Az iskolák hivatalos nevei és a lakosság által használt nevek minden esetben egyeztek meg. 1950-es években tovább nőtt a tanyasi iskolák száma, megindult a tanítás a Kispród II. iskolában 1950-ben, a Nagypródi iskolában 1952-ben, a Dózsa iskolában 1953-ban. 1952-ben kezdődött el Pród és Vid építése, így kezdetben, mint tanyaközpontok, majd külterületi települések segítettek a tanyák népének a megélhetését. Ezek a helyeken már boltok is létesültek, ahol az alapvető élelmiszerek mellett háztartási és munkaeszközöket is be lehetett szerezni.

AZ ÉPÜLETEK

A kezdeti tanyasi iskolák a gazdák által felajánlott épületekben létesültek (lakóház, istálló vagy pajta). Ezek az épületek vályogból vagy sárfalból készültek

tette, ország címer és térkép. A működéshez szükséges feltételeket: tüzelő, petróleum, kréta stb. az állam biztosította. Az iskolák többségében petróleumlámpával világítottak, az 1963-as adatok szerint csupán a Bakóháton volt villany, a Nagyzeleméren 1972-ben, a Rókaháton 1973-ban lett bevezetve.

A nappali tagozatos oktatás mellett dolgozók iskolája (felnőttek részére VII-VIII. osztály) is működött 1958-1964-között az iskolák jórésztében. A tanyasi iskolák egyfajta kultúrházként is funkcionáltak, helyet biztosítva különböző rendezvényeknek: tanyanapok, bálók, lakodalmak, nagyobb névnapok, nemzeti ünnepek megemlékezései, különböző előadások, színdarabok és mozifilm vetíté-

Fotó: a gyűjteményből

sek. Tekintettel rá, hogy a tanyák, később Pród és Vid vonatkozásában településrészek nagyon megszűntek a templomoktól, így az Istentiszteleteket is az iskolákban tartották, illetve Pródon a mai napig tartják.

A TANÍTÓK „A TANYAVILÁG LÁMPÁSAI”

Klebsberg az 1925-ös parlamenti beszédében egy idealizált falusi tanítóportrét vázolt föl képviseletársainak: „Olyan tanítói karra van szükségünk, amely szereti a falut: ha egy fiatal tanító élete párjával derék, házias lányt választ, aki szerető szívvel osztja meg vele életét, akkor ez a tanító nem fogja magát elhagyatva érezni, mert a tanya népe, ha benne jóakarató barátot fog találni, felkeresi és megbecsüli. Nem úgy képzelem, hogy csak a tankötelezettek oktsanak, hanem a népek igazi barátja, lelke legyen a tanító.”

A volt tanítókkal készített interjúk (Bertalan Endre, Bertalan Béla és Szalkai József) alapján átfogó kép alakul ki a tanyavilágban végzett sokoldalú elhivatott pedagógiai tevékenységéről. A tanyasi iskolákban tanítani csak pedagógus képesítéssel lehetett. A tanítás kezdetben csak délelőtti volt, de a tanulószám növekedésével néhány iskolában helyhiány miatt délután is tanítottak. Fegyelmzési gondokra nem kellett sok energiát fordítani, mert a tanulók többsége tiszteltudó volt. A rossz magaviseletű tanulókat, pálcázással, vagy kukoricán terdepeltetéssel lehetett jobb belátásra bírni. Nem volt egyszerű az egy tanteremben elhelyezett különböző évfolyamos tanulók tanítása. Évfolyamonként rövid magyarázás és táblára írás után kaptak a tanmenetnek megfelelően különböző feladatokat a tanulók, a kiképzés, számonkérés is hasonló módon történt. A tanító feladata volt az oktatás mellett, az iskola fűtése és takarítása is. Természetesen a tanulók és alkalmanként a szülők is segítettek az iskola belső és külső rendjének fenntartásában tartásában, tatarozásában.

A tanítók hasonlóképpen, mint a tanyák népe, önellátásra voltak berendezkedve. A csekély havi fizetésük, csupán a szerény megélhetésre volt elegendő. Az oktató nevelő munka mellett sok tanító gazdálkodott tevékenységet is folytatott, így földet művelt, kaszált, apró jószágot, baromfit, sertést, esetleg egy lovat is tartott. Szerencsésebb esetben az iskolaudvar mellett kis parcella föld (0,5 - 1 hold) is tartozott az iskolához, amit a tanító használhatott, művelhetett meg, alkalmanként a tanulók is közreműködésével.

A pedagógiai munka mellett, könyvtáros, mozi-gépész és kulturális programok szervezése és lebonyolítása is a feladatok közzé tartozott. Segített a tanyasi lakosokat ügyes - bajos dolgaik intézésében: hivatalos levelek és kérvények írásával, vagy csupán tanácsadással. Mindezek figyelembevételével nem csoda, hogy a tanítónak nagy tekintélye és megbecsültsége volt a tanítványok és a szülők körében egyaránt.

A TANULÓK

A tanyasi szülők a legkönnyebben megközelíthető iskolába járatták gyermekeiket. A korabeli útvonalakat figyelembe véve főleg a hideg csapadékos évszakokban ez egyáltalán nem volt elhanyagolandó szempont. A tanulóknak naponta több kilométert kellett gyalogosan vagy kerékpárral megtenniük, hogy eljussanak az iskolába és onnan haza. Időnként a mostoha időjárási körülmények (hideg, eső, sár) is alaposan megnehezítette a tanulók dolgát. Sokszor a tanteremben a kályha mellett kellett megszáritani az átázott ruhákat. A tananyag elsajátítása a gyermekek számára nem volt egyszerű, mivel az órákon a tanító nem tudott elegendő időt szentelni a magyarázásra, ismétlésre, a felmerülő kérdések megválaszolására, az egyéni törődésre. Sokszor a házimunkák tömkelege miatt otthon sem állt elegendő idő rendelkezésre a lecke megtanulására. Szemzomunkák idején a szülők nem engedték iskolába a gyerekeket, mivel munkájukra égető szükség volt a családi gazdaságokban. Ezen a körülmények miatt sok tanuló mélyen alul teljesített, vagy nem tudott megfelelni a követelményeknek. Rendkívül magas volt a korai iskolaelhagyók száma, a tanyavilágban nem ritkán fordult elő, hogy csupán 3-4 elemi osztályt végeztek. A gyermekek számára a játék színtere is gyakran az iskola volt, a tanítási órák előtt, a szünetekben vagy éppen hazafelé jutott kevéske idő a korabeli páros, kör illetve társasjátékok gyakorlására.

Fotó: a gyűjteményből

A tanyai iskolák tanévenkénti tanulószámait vizsgálva a hiányosnak tűnő levéltári töredékek ellenére is megállapítható, hogy a háború kezdetéig folyamatosan növekedett a tanulólétszám. Számításaim szerint 1939/1940-es tanévben, Hajdúböszörmény határában Kb. 550 fő járt iskolába. Az anyakönyvi naplót vizsgálva számos érdekes bejegyzéssel találkozok a kutató. Lakóhelyként a tanya számokat tüntették fel, pl.: T 94, T 236, de előfordult az is, hogy csupán a dülő nevét írták be, valószínűleg annak a tanyának, amelyet laktak nem volt tanya száma. A tanulók osztályok szerinti születési adatai is beszédesek. Van olyan, aki hat évesen első osztályos, de akad olyan is, aki 10 évesen jár első osztályba. Gyakran találkozni a naplóban az alábbi bejegyzéssel: „sok hiányzás

miatt nem osztályozható”. A tanulmányi munkát ebben az időben a jelenlegihez képest fordítva értékelték, az 1-es osztályzat volt a legjobb, az 5-ös pedig a leggyengébb. Az 1960-as adatok szerint a tanyasi iskolák tanulói létszáma 564-fő volt. Nem kevés iskola volt ebben az időszakban, amelyiknek tanulói létszáma a 100 főt meghaladta. Ezt követően folyamatosan csökkenni kezdett az iskolák tanulólétszáma.

A TANYASI ISKOLÁK HANYATLÁS ÉS MEGSZŰNÉSE

Az 1960-1961-es években erőszakos módon szocialista típusú termelőszövetkezeteket hoztak létre országszerte, így Hajdúböszörmény határában is. A termelőszövetkezetekbe nem vitt tanyákkal csupán 800 négyszögöl területet hagytak meg, a többit kisajátították és helyette más területen sok esetben lényegesen rosszabb minőségű csereföldet adtak. Elkezdődött a tanyavilág hanyatlása, nehezebbé vált a megélhetés, aminek következtében egyre többen költöztek be a városba. Idővel csak a nagyobb földterülettel rendelkező és legkitartóbbak maradtak kint a tanyákon, illetve azok, akiknek a városban nem volt házuk. A folyamatosan csökkenő tanyasi lakosságra hivatkozva 1964-ben megszüntették a Tanyasi Iskolák Igazgatóságát. A felsős gyerekek számára tanyai kollégiumot létesítettek a Hajdúkerület utcán. 1970-es adat szerint 9 tanyasi iskolában 13 nevelővel 259 fő tanuló kezdte meg a tanévet. Felgyorsult a tanyavilág felszámolása, a kint lakó iskoláskorú gyermekek száma drasztikusan csökkent. Kezdetben a felső tagozatokat szüntették meg, majd fokozatosan bezárták az iskolákat.

Hajdúböszörményhez tartozó hatalmas területeken 14 tanyasi iskola létesült, amelyek közül napjainkra csupán négy épület maradt fent: a Rókaháti iskola, a Bakóháti iskola, a Nagypródi iskola és a Hajdúhadház-Vid pusztai Elemi Népiskola.

A magyar tanya hungaricum, a hajdan ott élők számára mintegy fél évszázadon át a tanyasi iskola volt az oktatás és a kulturálódás helyszíne. A tanyasi iskola tehát oktatási és kultúrtörténeti emlék, amelynek megőrzése és megismertetése fontos a jelen kor és a következő nemzedékek számára.

Fotó: a gyűjteményből

Sári Mihály

Ramon Cue Romano

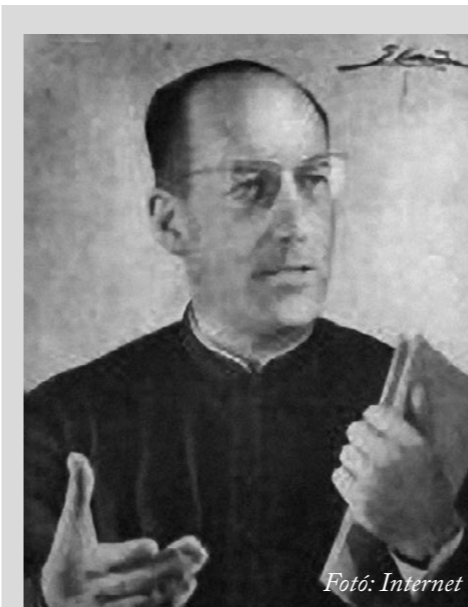
1956. október 23- november 9 között elesett magyar hősökre és túlélő harcosokra emlékezve

Ramon Cue Romano: Magadra hagyunk Tégedet

Kicsi hűgunk, te drága!
Magadra hagyunk Tégedet.
Míg fényes nappal Rád törtek gyalázva,
S Európa szívéből letéptek rőt kezek.
Keresztútján a művelt világnak
Magadra hagyunk Tégedet.
Hogy körülálltuk földre tiprott tested,
A hulló jaj és forró vér felett,
Melynek árjával bepermetezted
Ruháinkat, – mi csak szónokoltunk és vitakoztunk,
De senki előre egy lépést se tett,
Csak kezeinket emeltük az égnek,
S magadra hagyunk Tégedet.
Szemünk láttára tapostak a sárba,
Nem távoli őserdők megett,
De Európa szívében, hol drága
Múltunk öre a Fórum és a Parthenon meredt
A dómokra, mely visszhangként hordta
A vádat, amit Dante emelt érted,
Hogy bölcsesség, jog széthullt darabokra
S Beethoven dala kilencszer zokogja:
Az életünk új barbár korba tévedt.
S bár vállainkon hűsz évszázad súlya,
Elárultuk múltunkat és újra
Vak félelemben fúlt a tett,
S magadra hagyunk Tégedet.
Bűvölnél néztük mozdulatlan
Hogy gázol át törvényen az ellen,
S a szörnyetegnek végső pillanatban
Hogy étvágya beteljen
Áldozatként a szörnnyű lakomára
Kis hűgunkat dobtuk oda s holnap
Új áldozatra vajon kit sorolnak?
Bűnöd csak az volt, hogy a szabadságot
Kívántad, mint a kék magas
Büszke királya a sas.
És annyi volt hős fiadnak vétké,
Hogy hitvesüket úgy hívták “enyém”,

Hogy anyjukat is úgy hívták “enyém”,
Hogy lányukat is úgy akarták hívti,
S a földbe, melybe búzát s vért vetettek,
“enyém”-nek hívták a hazát, történelmet.
Óh Isten mondd hát vétek ez?
Ezért tiportak le, s mi szabadok
Magadra hagyunk Tégedet!
Kicsiny hűgunk, te drága Magyarországi!
A lelki mélye és a városok
Jazz-hangos éje, karikás-szemű hajnalok
A vádat hordják,
Hogy letiportak s friss véred kiált
A szabad ember foltatlan ruháján
A munkások olajos öltönyén
S a vasárnapi vasalt nadrágokon...
Nincs, ki lemossa véredet,
Mit vád-piros ajakkal égetett
A homlokunkra húszezer halott:
– “Világ porondján fényes nappalon
Megint magunkra hagyatok!” –
És üldözni fog majd e bűnnek árnya:
A béke szavát elfojtja a jaj,
A szabadság új árulást takar.
S ha ajkunk olykor igazságot hirdet
Saját vétkünkkel hazudtol meg minket,
Mert lelki mélyén érzik már a népek,
Hogy bűneiknek súlyos agyaglába
Megindult és sár tapad nyomába
És árulásuk, árulásba hal,
És nincs nagy nemzet, addig míg e bélyeg
Rajtunk ég, – és homlokunk az égnek
Nem tárhatjuk, hisz láncban a magyar.
Mert Európa szívében előttünk
Fényes nappalon megtörténhetett,
Hogy meggyaláztak szép kicsi hűgunk,
S mi magadra hagyunk Tégedet.

(Fordította Tollas Tibor)

Fotó: Internet

Ramon Cue Romano édesapja Ramon Hano Romano üzletember és anyja Maria del Carmen Perez Cue, akik Spanyolországból kivándoroltak Mexikóba, s ott is házasodtak össze. 1914. április 21-én született meg a gyermekük a mexikói Puebla de Zaragozában. Két éves korában elveszítette apját, a családot visszaöltöztött Spanyolországba 1926-ban. A 12 éves gyermek 16 évesen Salamancában a jezsuita rend noviciusa lett, s 1944 július 30-án Balbino Santos Olivera Granada érseke szentelte fel. A II. Spanyol Köztársaság idején a salamancai jezsuita közösség tagjaival együtt Belgiumba menekült, ahol a brüsszeli Szent Mihály Collegium fogadta be, s itt vált a Jézus Társaság tagja. A jezsuita szerzetes író, költő és tanár volt. A szakrális képzőművészeti tárgyakat is gyűjtötte, gyűjteményét a Regina Coeli Egyházmegyei Múzeumnak ajándékozta. Harminc kötete jelent meg, közöttük “Sangre de Hungaria” (Magyarország vére) című alkotása is, amelyben a fenti vers is megjelent. Magyar nyelven a „Megcsontított Jézusom” című kötetét olvashatják az érdeklődők. Salamancában halt meg 2001-ben.

1956-os nemzeti felkelés és szabadságharc idején a nyugat európai politikusok és az Amerikai Egyesült Államok ezúttal is magára hagyták a magyarokat a szovjet birodalommal vívott véres harcban. Biztatták a felkelőket a rádióban, az újságokban az egyenlőtlen harcra azzal, hogy Nyugat beavatkozik, ám csak végignézték vergődésünket, elvérzésünket. A nyugat-európai értelmiség nagy tömege látta a cinikus politikusok becstelen magatartását, és mélyszégyenérzetet és tehetetlenséget, büntudatot gyötörték őket. Ramon Cue Romano ennek a gyötörelmeknek, önvádnak adott hangot a versében. A vers megjelent „Gloria Victis, az 1956-os magyar szabadságharc költői visszhangja a nagyvilágban” című, Tollas Tibor által szerkesztett kötetben, amelyet a Nemzetőr támogatásával, 1966-ban Münchenben adtak ki.

Fotó: Internet